

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló” a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter (Az általatok katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló” cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhhoz, 1895. márczius 6-án.)

Előfizetési árak:
1 évre 12 kor., 1/2 évre 6 kor., 1/4 évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felolós szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Szent-István-tér 1.
Egyes számok kaphatók: a dohánytösdékben.

Prohászka Ottokár dr. beszéde a keresztény szocialis nagygyűlésen.

Munkatársunk stenograf jegyzete után.

Mélyen tisztelt nagygyűlés!

A társadalom képét voltaképpen csak gyors pillanatfelvételekkel lehetne rajzolni. Ez a kép egyre változik. De nekem úgy látszik, hogy ez a változás tényleg *szinetiltozás*, mert a társadalom magas hegyen áll, eltorzult vonásai lassanként harmóniába és szépségbe olvadnak, beesett szeméből tűz szikrázik, ruhájáról leválik a rongy, a koldusnyomorúság s higgyék el, jobbá lesz, jobbra fordul a világ. Látom, hogy pusztul a mi régi s foszlik, ami elavult és serken az élet, mintha új tavasz ébredne. A társadalmi szervezetek meggémberedett tagjaiban új élet nyílik végig; a társadalom rétegeiből kienged a közönynek és nyomorúságnak fűgya s ez a mi legnagyobb örömmünk s reményünk, hogy rendkívül fejlik a társadalomban a **szocialis érzék**. Ugyan mi ez? Mi az a *szocialis érzék*? Ennek a nagy testnek egye-sült érzése a bajokkal szemben, melyekben mindnyájan nyögünk. Nem szenved már egy elszigetelve — a szenvedés valamiképpen közös. Ez az érzés a történelemben végig fejlődik; egyszer pihen, alszik, máskor ébred és győz. Sokáig képes a társadalom valamit eltűrni, elnyögni: nem érzi igazán; később kinná, győtrelemmé válik benne s lerázva magáról azt mondja: *ez nem tűrhetem tovább!* Nézzék csak, imádkozták a második és harmadik században a keresztények a *Mátyásunkot*, de azért a rabszolgaságot elviselték. Nem támadt még fel hennük az az érteljes érzés, nem érett meg még bennük, hogy ez egy tűrhetetlen állapot. Imádkoztak, olvasták az evangéliumot Szent István korában, szentek olvasták, de azért a közsabadságoknak minél nagyobb

térre való kiterjesztését jogosultnak nem érezték. Imádkozott Szent Erzsébet, az irgalomnak ezen anyyala, de azért nem fordult meg lelkében az a gondolat, hogy a jobbágy, az az eltaposott, nyomorgó jobbágy olyan testvér, akit ebből az állapotból ki kell emelni. Es máskor is prédikáltak szeretetet, de a szeretet konzekvenciáit nem vonták le egészen. Elismerték a testvériséget, de a testvériségből nem adtak egyenlő részt mindenkinek. Most mélyen tisztelt Kongresszus a *szocialis érzés erősödik*; most egy *testnek és egy vérnek* kezdjük magunkat érezni és mindnyájunk ügyét közös ügynek vesszük. Közös ügy az egészségügy; nem akarjuk a szegénység tüdővész-bacillusával a mi levegőnket megfertőztetni. Közös ügy a napsugár: nem akarjuk ezt a napsugarat a szegénység fűldelt lebujaiból kizárni; **közös ügy a nemzeti ügy**; nem akarjuk Magyarországot erjét rossz gazdasági politikával Amerikába lecsapolni; közös ügy a boldogulás ügye, melyet mindenkori számára akarunk, a bérmentésnek ép-ugy, mint ahogy azok élvezik, kik a társadalom elítélben a kiválasztott tizezerek között foglalnak helyet.

Ez az a *szocialis érzés*. Ezt mindnyájunknak át kell éreznünk, ennek nevével kell mindnyájunk számára a *jobbát követelnünk*. Még ugy tiz, husz évvel ezelőtt a híres angol *Carlyle* kénytelen volt ezt bizonyítani és bizonyította: emberek, közös ügy minden; közös ügy a nyomorúság, közös ügy a szegénység, közös ügy a boldogulás. És felhozta például, hogy volt Edingsburgban egy szegény ír család, a hol meghalt az apa s az anya nem tudta eltartani a családot; koldult és könyörgött: emberek segítsétek, testvéreitek vagyok! De az egyetek nem segítettek. Egyik a másikhoz küldte. Ne n hittek el, hogy testvér a szegény s hogy rajta segíteni közös kötelesség. Mi történt? Az asszony ehtifuszban meghalt, de

nemcsak ő halt meg, hanem a testéből szétterjedt bacilusoktól tizenhét ember elpusztult abban az utcában. Elettében nem akarták elhinni, hogy a *szegénység közösség*, halála bebizonyította ezt: segítettek azokon, kik szenvednek, nyomorognak, küzdenek!

És, mélyen tisztelt kongresszus, a *keresztény szocializmus harcol ennek a szocialis érzésnek* terjedéseért. Fegyvere egy érteljes foglyer.

A milyen tért foglal a szocialis érzés, olyan mértékben győz a keresztény reform.

Sajnálom, hogy, a szocialdemokrácia ezt a fejlődést utópiával, lázas álmaival megzavarja.

Megzavarja először a vallás és filozófia téré. Összekeveri a társadalmi és kenyérkérdést, az ipari haladás mindentélel agyremekkel, tagad Istent, hazát, eszményeket. *Történelmi materializmusnak* hívják azt a *filozófiai gebét*, melyen a *szocialdemokrácia nyargal*, a mely aztán ki akarja mutatni, hogy hit, jog, művészet, erkölcs, tudomány mind csak valamiféle vegyülete a gazdasági állapotnak. Mi ezekben bele nem megyünk. Mi azt mondjuk: eszményeinket el nem hagyjuk! (Közbekiáltások: Soha!) A hazát, Istent, vallást, erkölcsöt meg nem tagadjuk (Soha!) Közös erővel akarunk küzdeni, hogy a **szocialis érzésnek** tért foglaljunk a társadalomban, mert nagyon jól tudjuk, hogy *Isten van s ez az Isten is azt mondta: ember, le ur légy, uralkodjál a földön!* Lelkünk van, de azért testünknek nem kell köpölni; halhatatlanok vagyunk, de azért nem kell koldus ekzisztenciák gyanánt tengődnünk; örök hazánk van, de azért nem akarunk miazmás le-bujokban lakni. Megfordítva, lehet valaki nagyon művelt, de azért az Istent mélyeséges imádással illeti; lehet valaki a szó teljes értelmében szabad ember, de az erkölcsi törvényt meg nem séfti; lelkesülhet villanyfényért, de az ég csillagait meg nem veti; járhat aszfaltos utcákon, de az éle-

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TÁRCAJA.

Utazás az éjjeli nap országában.

Prag. (Prága.)

A ki utazásunk utolsó napjait olvassa, — azt hiszem önkéntelenül is rajot arra a gondolatra, hogy utazásunk nem kéjtudás volt. Ma itt, holnap ott, mentünk, szakadtunk, rohantunk. Bekukkantottunk mindenüvé s mikor valamivel elfoglaltuk volna a lelkünket, egy újabb benyomás számára kellett készen tartani. Nem is vedekezem ellene. Mentségünk legfeljebb az lehetne, hogy: a szegény ember vízzel főz, nyomorúsággal rant és sötétben alszik. Ha nagyobb urak lettünk volna, mint a nyúlenek voltunk, ha több idővel és gazsival rendelkezünk, bizonyára kényelmesebben csináltuk volna, de így megelégedtünk azzal, a mihez hozzájuthattunk. A mi utazásunk olyan volt, mint a mai modern újságírás. Kevergni az idők forgatagában, mindent látni s alaposan semmitsem tudni.

Egyébként egy hasonlat sok mindent megvilágít. Ha valakinek pl. egy napja van Budapest megnézésére s utmutató után indulva megnézi Budát, illetőleg a királyi palotát, a várban körülsétálva bemegy a Mátyástemplomba, aztán áthajóköz az országházba, onnan a Margitszigetre, majd a köruton a Szt. István bazilikáig megy s miután ott körülnézegetett mindent, az Andrássy uton végig a műcsarnokba kocsi, a Városcsónál

cigányzene mellett megebédel s körülsetálva a Városliget, a Kerepesi uton át elmegy a Múzeumhoz, aztán az egyetemhez s este a Nemzeti, vagy Népszínházba végignéz egy jobb darabot — körülbelül tisztában van Budapest nevezetesegeivel. A többi nagyrészt ház.

Legtöbbször nem, de néhányszor mi is ilyenformán gyűjtöttük össze tapasztalatainkat.

Végő érdekességnek Prag városa maradt, az ősi, a történelmi korok forgatagában megkopott Prag. Egy napunk maradt ra s ezt a mi szeregy igényeinkhez képest elegendőnek is találtam, noha mód nélkül sajnáltam volna, ha el kell mulasztanom.

A ki egy darab régiséget akar lami a középkorból, Pragban megtalálhatja. Valami csodálatos módon kiűtött ez a város a modern városok keretéből, melyeket utazásunkban végignéztünk. Bármerre nézzem az ember, mindenütt vén, százas alkotások moha, zománca tűnik szemébe. Nagy idokról, véres harcokról, a győzelem és nyomorúság örökké váltakozó s megszűnni nem tudó történetéről regél az egész város, a hol minden talpalattnyi földet sokszorososan megöntözött a hazát védő és ostromló seregek piros vére. A szlávok, németek és magyarok csatáinak a hitvédelem és hitújítás rombolásának ütköző pontja volt e hely. S ezért egyik legérdekesebb városa egész Európának.

Magya a város képe első pillanatban Budapestre emlékeztet bennünket. Ezt is egy széles folyó metszi keresztül. A Moldva vizeének széles medre mellett emelkedik az ősi Hradsin vára, büszke tornyaival, királyi palotájával, régi ka-

szárnyaival és gyönyörű csucsíves dómjával. Mögötte, akár a budai Svábhegy és folytatásai, hosszú láncolatban nyulnak föl a hegyek Észak-Csehország felé. A Moldva másik partja, a pesti oldalhoz hasonlóan lapos síkság, a melyen a modern Prag csinos palotái kezdik tulszárnyalni a középkorból visszamaradt emlékeket. Egy azonban éles különbséget jelent: az a sok hegyes tornyu épület, mely a cseh fővárost jellemzi, távolról mintha fogpiszkáló erdő emelkednék ki a házak tömegéből. Minden nevezetesebb épületük tetejét kicsúcsosították s a középső, toronyalakba átmenő tető sarkaira, vagy oldalaira egy sereg apró, hegyes tornyocskákat ékeltek. Ez az első pillanatra jellemzi Prag építési modorát.

Első utunk a Hradsin felé vitt. Villamoson keresztül robogtunk a legelénkebb utcákon s a Moldva másik partján megnézvén Radetzky érdekes szobrárt, szép lassan fölballagtunk a csehek ősi fűskébe. Miska barátom tavaly végigjárta már s mivel látott sok olyasmit is, a mit épen-séggel nem volt érdemes látni, oly ügyesen válogatta ki a legérdekesebbeket, hogy pár óra alatt készen voltunk vele. Így pl. a királyi palotát nem néztük meg. A külsége sem imponál, kopott régi kalitka biz az, a melynek belső termeiben is csak szű és molyserég képviselik az uralkodóházat. A kik megnézték, nem győztek eleget boszankodni az elfécsérelt idejükért. Az érdekes Schwarzenberg palota, a nemsalapítványi hölgyek intézete s az egyszerű érseki palota után a legszebb egész Prag legérdekesebb alkotását, az épülfelben levő csucsíves dómo

mélyégeitől személt el nem fordítja; a legfőisegesebb eszményi életet élheti, de azért a reális munkának híve s a haladásnak bajnoka.

Ugyancsak nagy kárt csinál a szocialdemokrácia a szocialis érzés fejlesztése körül erkölcsi téren! Bizony én nem lelkesülök a burzsoa társadalomerkölcsieiről: tudom jól, hogy ez a társadalom dekadens, eszménye az élvezet s egyetlen ingere az asszony; nagyon jól tudom én ezt, de hát a szocialdemokrácia is ezen a nyomorult uton jár s nem ismer más eszményt, csak a földet és az élvezetek után farkas éhséget nevel elborítva az eszmények egét; az ő ingere is a feminizmus, mely szabad szerelemről beszél; az ő ingere is csak a nemiség, a sexus; hogy az emberegvéb is, hogy az ember célja, hogy egy erőteljes élet feladataival megküzdjön: erre nem neveli az embert. Megrendíti erkölcsi seiben, nem neveli, csak öklözésre, bieskázásra. Nem tudom, akarja-e, de megcsúsz. És ha a Népszavát olvasom, ugyancsak látom, hogy miféle nevelés az, melyet a szocialdemokrácia szolgál. Mert száz év alatt nem hazudtak Magyarországon annyit, mint a Népszavában egy hét alatt. És vagy elhiszi ezt, vagy nem. Ha elhiszi, akkor a butaságnak mélysége van ott, ha pedig nem hiszi, akkor hazugsággal, rágalomokkal, ezzel a sárkánytejjel szoptatja az ő édes magzatát.

Sajnálom továbbá, hogy a szocialdemokrácia ezt a mi nemes szocialis harcunkat társadalmi téren is megbontja az által, hogy *osztályharcot* hirdet. Az osztályharcban nincs erkölcs, nincs etikai momentum, az osztályharcban az állat csattogtatja fogait. Nekünk, mélyen tisztelt kongresszus, egy osztály nem elég, a munkásosztály sem elég: nekünk az egész társadalmat szocialissá kell nevelni, mert ha az egész társadalom lelkiismerete mozdul meg, akkor lesz megoldva a társadalmi reform. A mi jelszavunk tehát nem az osztályharc és minden ilyen jelszóval szemben a *szocialis érzés* terjesztése, közkinésze tétele a feladatunk: főleg a munkások, de nemcsak azok, hanem a művelt ifjuság s az intelligencia fogják ezt a nagy feladatot megoldani. Szocialissá kell lennie annak, aki a magyar népet nevelni akarja. Tudom nagyon jól, hogy egy társadalmi réteg csak a maga erejében emelkedhetik, csak úgy hamagmozdul, de azért vannak nagyobb hatalmak, hogy ezeket a testvér rétegeket, ezeket a szenvedő embereket emeljék magukhoz s tegyék élvező társaivá azon javoknak, melyek az ő boldogságukat alkotják.

Ha a magyar társadalom így megembereli magát, ha ilyen erőteljes karra nyúl a történelmi kerekéi közé, meg vagyok győződve, hogy a magyar nemzet is erőteljes nemzeté válik.

Azért a mi vezényszavunk ez a szó: *szocialis érzés!* Más vezényszó nekünk nem kell, főleg pedig nem kell magyar vezényszó helyett

nézit meg. Méreteiről hamarosan fogalmat alkothatunk, ha elgondoljuk, hogy hossza 100 m. s a tornya 100 mtr. magasságra emelkedik. Belül a kész részekben egy valóságos kincseshánya tárul fel, a többi rész pedig a cseh főváros élő krónikája. Még gondolatnak is bizarr, hogy ez templom hatodfélészáz esztendő óta épül és még mindig nem tudott elkészülni. A folytonos háborúskodások alatt nemesak a pénz fogyott ki, mely a művészi alkotás létesítésének gátot vetett, hanem az ellenség ágyugolyói is a dóm büszkén emelkedő tornyaiban, vagy karsu faláiban tették a legtöbb kárt. Majd a vallásháborúk borzalmai következtek s a hussziták tábora a régi katólikus templom százados ereklényének elpusztításában mutatta ki hitelvihez való hűségét. Aztán újra háborúk következtek s az építés ma is csak egy harmadnyed részében kész alkotást mutathat be. A csehek azonban bölcsen segítettek magukon, mert a kész részeket elfalazták az épülőfélben levőtől s így egy tágas szép templomban dicsérik az Istent. Maga a templom, mint említettem — egy valóságos kincseshánya, a földtára, a cseh királyok temetkezési helyei, síremlékei, a koronázási kápolna, a kincsesház, de legkivált nepomuki szent János szinezüstből készült síremléke a legremekebb alkotások közé tartoznak. A csehek nagy szenjének teemet egy remekművű ezüst koporsó foglalja magában. A koporsó tetején szent János életnagyságu térdelő alakja van, kezében a fésülettel. Az egész koporsót pedig két térdelő angyal tartja a kezében. Mindez a körülötte levő nagyszerű díszítésekkel

kozmpolita jelszó! Nekünk zászló kell: az a meggyalazott magyar zászló. Ezen a háromszínű zászlón a magyar cimer és a kereszt, nem pedig egy echt király-utcai jakab.

Ezen zászló alatt, a *szocialis érzés* jelszava alatt előre! Ide mind, aki velünk! *Előre magyar keresztény szocialis párt!*

Főispánváltás (?)

Szélteben hosszában mint bevégzett ténny emlegetik, hogy *Fiáth Pál* báró főispán megváltik állásától és helyét dr. *Matkovich Tivadar* foglalja el. Tehát rövid időn belül főispánváltás lesz megyénkben és városunkban s *Fiáth Pál* báró is a közt a negyven és néhány főispán közt lesz, a kik kihullanak báró *Fejérváry Jabab* kormányának rostájából.

Nagy lehet odafőn a szorultság, mikor még *Fiáth Pál* báró orthodoxizmusa sem elég s nagyon kemény munkára szánhatják magukat odafőn, mikor a csavart így szorogatják. Persze *Jakabéknak* nem elég, hogy valaki elvileg egyet értsen velük, ők szükségesnek találják, hogy azonfelül valamely képviselőket is liferáljon s ne a koalíció pártját növelje, mint a hogyan *Fiáth Pál* báró idejében történt. Mert hát a téh választás ideje közeledik.

És ki lesz az a tisztelt (pardon! nem tisztelt) utód? *Dr. Matkovich Tivadar*. És aztán ki ez a *Matkovich Tivadar*? Ez az ur volt valamikor valami s most semmi, a kiről azt mondják, hogy mindenre kapható. Volt földbírókos *Mezőszentgyörgyön*, ott a vagyonát elkorteskedte, volt függetlenségi képviselő, a ki azonban *Bánffy* legnagyobb erőszakosságai idején renegát lett s a függetlenségi zászlót felesérelte a kormányával s akkor kibukott a kerületéből, mint a pinta. *Bánffytól* hivatalt kért:

Kegyelmes uram, híved lettem és kibuktattak a kerületemből. Élni akarok, mert semmim sincs.

Bánffy felajánlott neki egy törvényszéki bírói állást. Az azonban nem kellett neki, mert ott dolgozni kellett volna. Aztán élt mint a *Toldi Miklós* lova. S most főispánnak akarják hozzánk küldeni. No csak jöjjön . . .

együtt szinezüstből készült s csupán az anyag értéket félmillió koronára becsülik.

A templom oldalánál a sárkányt ölé Szent-György vasból öntött lovasszobra áll, a mely bennünket annyiból is különösen érdekkel, mert készítői, a *Kolozsváry* testvérek, magyar emberek voltak s már 150 esztendővel ezelőtt dicsőséget és elismerést szerettek a magyar művészi tudásnak. Még megneztük a helyet, a honnan a 14-ik században a rezonrozó városatyákat az ablakokon szórták ki s a sokféle kaszárnyák mellett elvonultunk egy csöndes barátkolostor árnyékába a multak nagy történelmi elmélkedni és sörözni. Mellettünk egy fiatal pap telepedett le s végtelen egykedvűséggel nézett keresztül a fejünk felett. Később megtudtuk a lenező litymálás okát is. A vendéglői személyzettel ugyanis — csehül nem tudván németül beszélünk. A német szó pedig úgy nyilatlik a csehek oldalában, mintha bieskát forgatnának bennük. Az atyafi nem törődött a közös papi mivoltunkkal, mert ő elsősorban csehnek született, a cseh pedig hazafit becsületből és kötelességszerűleg utálja a németet, akár a kukoricagölydint. Mikor aztán nagysokára megértettük egymást és kisült, hogy a német a mi nyomrunkban is benn van a cseh atyafi ábrázata kivírult s talán az egészségünkre, s a nemzeti eszmék diadalára is poharat úrtett.

Bilkei Ferenc.

UJDONSÁGOK.

— Országos keresztény szocialista kongresszus. Vasárnap délelőtt és délután folyt le a keresztény alapon szervezett munkások második országos kongresszusa. A nagygyűlés impozáns megnyilatkozása volt a hatalmas erővel terjedő keresztény munkásmozgalomnak. A beszámoló nagy eredményekkel dicsekvő évre tekintett vissza. A mult évben alakult 50 szervezet tízezer taggal. *Jávorsy Gyula* dr. megyéspüspökünket, ki először áldotta meg a keresztény munkások lobogóját, óriási lelkesedéssel az egész mozgalom fővédőjévé választották. A szövetségtanácsba városunkból *Posits Mihály* kanonokot és *Ketskés Elek*t, a helybeli keresztény munkásegyletet főtitkárát választották meg. Azon szerenésés helyzetben vagyunk, hogy egyik jelenvolt munkatársunk gyorsírási jegyzete nyomán közölhetjük a gyűlés legnagyobb szerű előadását, *Dr. Prohászka Ottokár*, egyetemi tanár gyönyörű beszédét a *társadalmi harcról*. A mérhetlen fontosságu gyűlésre egyébként jövő számbunkban visszatérünk.

Gyermekek öröme. Megható kis ünnepséggé volt e hó 11-én délután a csóri elemi iskolás tanulónak. A jóságosokról ismert *Szögyeny-March László* jölekké leányai, most is, mint minden évben ajándékosztást tartottak. Mintegy 250 gyermeket ajándékoztak meg val-laskülönbőség nélkül ruhamentekkel, iskolai szerrekllel és más értékes tárgyakkal. Sőt a tanítók is szép emléktárgyakat kaptak. Nem lehet leírni a gyermekek örömet, akik minden bizonynyal hálás szívvel fognak megemlékezni szeretett jötevőikről.

— Ipariskolai tanítóválasztás. Az ipariskolai bizottság tegnap délután fél 5 órakor ülést tartott dr. *Sátrai Gyula* bizottsági elnök elnöklété mellett. Az ülés legfontosabb tárgyát egy ipariskolai tanító állás betöltése képezte. A választás alatt *Szentgericei Nagy Géza* segédtanfelügyelő elnökölt. Megválasztatott *Füzy Arpád*, aki szeptember óta mint helyettes működik. A helyettes ipariskolai tanító állást *Tóth László* nyerte el, míg a harmadik pályázó *Kapitány Lajos* öt szavazatot nyert.

Hangverseny és humorisztikus előadás az *Orllon kávéházban*. Ma kedden és a következő napokon *Veres Sándor* híres baritonista és *Kiséri Nándor* kiváló komikus vezetése alatt 9 tagból álló társulattal. Kezdeté fél 9 órakor. A n. é. közönség s íves pártfogását kérve vagyunk hazafias tisztelettel *Veres* és *Kiséri* igazgatók. *Fekete Géza* kávé.

— Revolvert a zsebbe! Talán nincs város az egész országban, hol a közbiztonság oly nagy alapon állna, mint Székesfehérvárott. Amilyen híre van *Perkátának* és *Urhidának* a megyében, megérjük rövidesen azt a gyászos nevezetességet, hogy ugyanilyen híre vergődik Székesfehérvár az országban. Nincs lapjainknak egyetlen száma, mely ne lenne kénytelen leszámolni verekedésekről: fejsze, szekerce, bárd, dorong, karó, léce, kés, bieska, díkics soha sem örvendtek oly keledőségnak, mint napjainkban. Oly idöket élünk, hogy bátrabban mehetünk a *Bakony* rengetegeiben éjjel, mint városunkban világos nappal. A hősök egy-két kivétellel a szocialdemokraták nyálas száju esemetei, kiknek garázdálkodásával szemben — úgy látszik — gyenge rendőrségünk, gyenge maga a törvény. Vasárnap d. u. városunk egyik tekintélyes iparosát, a szelidlektü aggastyán *Weisz* kályhást verték véresre a minden emberi érzésből kivetkőzött véredek, hetfőn délután pedig ugyan ezek az alakok *Kraimhofer János*, *Lánczky József*, *Nott Ferenc* és *Németh István* öreg munkásoknak zúzták be fejüket. Akasztófa kellene az ilyen gazembereknek, nem egy két napi elzárás. Csodálkozunk, hogy azok a józanészű, s becsület-tudó, s a mellett talán hazafias és vallásoslektü-letű munkások még mindig nem undorodtak meg

attól a bandától, mely kéjeleg hazafiataltságában és istentelenségében, mely rablógyilkos módjára szabadon jár utcáinkon, hogy állandó rettegésben és megfélemlítésben tartsa e város mitsemsejtő békés lakóit. Az ilyen betyárokkal szemben csak egy védelmi eszközünk lesz, ha már a törvény sem tud megvédeni bennünket, hogy állandóan revolvert hordjunk zsebünkben, és e vérünkre áhitózó banditákat lelőjük, mint a veszett ebeket.

— **Szüreti multság.** A Katolikus Legény Egyesület vasárnap kitünően sikerült szüreti multságot rendezett. Oly nagy számmal jelent meg a mulatni vágyó fiatalok, hogy a legényegyesület fényesen feldisznított nagyterme csaknem szűknek bizonyult. Minkét négyezre 40 pár táncolta és a multság 104 korona tiszta jövedelmet hozott.

Jelenvolt asszonyok: Plettner Antalné, Kotresz Pálné, Langmähr Jánosné, Pölöskei Péterné, Teszak Sándorné, Harza Ferencné, Feck Mihályné, Kreutzer Gusztávné, Csizmás Elekné, Belovszky Lajosné, Marton Antalné, Bozsák Józsefné, Németh Ferencné, Szinger Józsefné, Horgos Béláné, Juhász Józsefné, Bögyös Pálné, Dörner Józsefné, Móna Jánosné, Fröschl Ferencné, Stéger Pálné, Haden Jánosné, Tamás Józsefné, Gyurkovics Antalné, Ullmer Józsefné.

Leányok: Stéger Mariska, Dörner Irénke, Móna Gizella, Fröschl nővérek, Hofman Irma, Baumgartner nővérek, Hurbán Ilona, Haden nővérek, Tamás Rózsika, és Annuska, Fajak Teruska, Plettner Etelka, Navratil Juliska és Etelka, Kiri Erzsike, Schauman Juliska és Etelka, Györe Juliska, Vinter Juliska és Annuska Tüske Juliska, Ring Teruska, Ullmer Mariska, Kotresz Annuska, Böles Margitka, Langmähr Juliska és Erzsike, Pölöskei Amália, Teszak Mariska, Harza Erzsike, Fleck Margitka, Kreutzer Mariska, Csizmás Lujza, Belovszky Mariska, Marton Mariska, Bozsák Mariska, Keiter Aranka, Szinger Amália.

Felülizettek: N. N. 22 kor. Id. Streit Ferenc 4 kor. Keszeli József, Knittelhoffer István 2 kor. Fröschl Ferencné 1-10 kor. Langmähr Jánosné, Horgos Béláné, Juhász Józsefné, Bögyös Pálné 1-1 kor. Stéger Pálné, Haden Jánosné, Aschenbrenner N. né, Plettner Antalné, N. N., N. N., N. N., Marton Antalné, N. N. 40-40 fillér. Fogadják a szíves felülizetők az ifjúság hálás köszönetét.

— **A csatornapartról.** Jeli Boriska 21 éves cselédcsány, aki Vörtes József felsőkereskedelmi iskolai tanáránál, a Sas-utca 8. szám alatt szolgálatot végezte, este vőlegényével Heinrich Péter ácssegéddel a rózsáskerüli csatornaparton sétált. Az ugynevezett kis zugnál egy alacsonytermetű iparoskinézésű fiatalember állta útját, és Heinrich Pétert egy a kezében levő hatalmas doronggal fölbecsapta, hogy az lerogyott, majd pedig késsel támadt rája. Jeli Boriska futva menekült, de a támadó üldözőbe vette és a fazekas-utcai kertek alatt utólré a csatornába taszította. Amikor a leány megpróbált kijönni a vízből leszuzással fenyegette. Jó másfél óráig néztek farkas-zemet a leány a vízből, a fiatalember a parttól, amikor este 10 óra tájban a cirkuszból jövők közeléltre a támadó a rózsáskerü felé a retent keresztül eltávozott. Heinrich Péter az úttestől kapott ajándékából magához terve elvánszorgott a Könyök utcai Pintér féle vendéglőbe, ahonnan a mentők másnap reggel beszállítottak a Szent-György kórházba. A szerencsétlen ember oly súlyos agyrázkódást szenvedett, hogy életbenmaradása is kétséges. A rendőrség megindította a nyomozást, de a támadót ezideig nem sikerült kézrekeríteni.

— **A tifusz.** A rettenetes betegség szedi az áldozatait. Hatalmasabb, mint valaha. Városunk területén október első felében 12 fi, 9 nő és 5 gyermek volt tifuszban, ebből gyógyult 3 fi, 1 nő és 1 gyermek, elhalt 2 nő, jelenleg ápolás alatt van 9 fi, 6 nő és 4 gyermek, összesen 19 a kórházakkal együtt. A kutak megvizsgálása, illetőleg tisztogatása folyamatban van s így a betegség fészke, mely a szennyvizeknek keveredése folytán megfertőzte a lakosság egészségét, megtámadtatott. Hogy milyen eredménnyel, a jövő mutatja meg.

— **Nagy lopás.** Jankovics István városi biz. tag, hentesmester lakásából szombaton délután eddig ismeretlen tettes 1000 korona készpénzt

aranyban és egy 900 koronáról szóló takarékpénztári könyvet ellopott. A rendőrség megindította a vizsgálatot, de a tettest ezideig nem sikerült kézrekeríteni.

— **A lövöldöző büne.** Pénteken este a cirkuszi előadás után a rendőrök egy fiatalembert tartóztattak le a vásártéren, aki egy pisztolyból lövöldözött. Az illetőt, aki Sági Lajosnak mondotta magát bekisérték a városházára, ahol faddi illetőségű helynéküli cselédnek mondotta magát. A rendőrség táviratilag kérdezősködött Faddon és miután az a válasz jött, hogy ott Sági nem is ismernek, újból vallatásra fogták a tartóztatottat. Ekkor azután megváltoztatta vallomását, beismerte, hogy János Lajosnak hívják és pest-megyei Tajszra való. Egy hónappal ezelőtt Bence János öcsényi földmivestől, kinél mint kocsis szolgált 200 korona készpénzt és egy aranyórárt lopott és azóta csavarog. János Lajost a rendőrség átkísértette a kir. ügyészség fogházába.

— **Tűz a szőlőhegyen.** Könyelműsége folytán okozott kárt önmagának és másnak is Knittelhoffer József Malom-utca 23. szám alatti lakos. Pénteken délután Knittelhoffer szénkénegezett a Rózsadűlőben levő szőlőjében. A szénkéneges hordót minden szokás ellenére a prészában csapolta meg és a szénkéneget munkára Malom-hegyi György innon hurta kannával a szőlők között dolgozó Knittelhofferhez. Délután 4 óra tájban Knittelhoffer leküldte 13 éves katicza leányt a pincébe, hogy bort hozzon fel. A leány gyertyát gyújtott, de mert fel egyedül lemenni a pincébe, odament a szénkéneges hordó körül foglalatoskodó Malom-hegyihez, hogy magával hívja. A hordó körül kifejlődött szengáz a gyertyától tüzet fogott, amitől azután a folyadék is meggyulladt és csakhamar az egész hajlék lángokban állott. Knittelhoffer, hogy a pincében levő borait megmentse, behatolt az égo hajlékba és bezárta a pinceajtót. Visszatérve arcán égési sebeket szenvedett és bajusza teljesen leégett. A feltámadt szél az égo hajlék tetőjéről a zsarunokot áthordta az átellenben levő hajlékba is, amely Mayer József Kertalja-utca 6. szám alatti lakos pálinkafőző tulajdona. Ez a hajlék is teljesen a lángok martalékává lett. Innen csak nagy nehezen lehetett a szeszfőző kazánt kimenteni, míg Knittelhoffer hajlékában a butorozat, prés, minden bennégett. Knittelhoffer haza 400, Mayer József 1200 korona. Ez utóbbi hajlék 600 koronára volt biztosítva, míg Knittelhofferé nem. A tűzoltóság, melyet egyneked 5 orakor értesítettek a tűzről, a helyszínre érve már csak a lokalizálásra szorítkozhatott. Knittelhoffer József ellen velkes gondatlanság címén a rendőrség megindította az eljárást.

— **A féltékeny áldozata.** Rémes szenzációja van most Gaith köznege. Mayer Matyas 25 éves legény pénteken virradóra az istállóban, rendes fekvőhelyen, arcán fejveszecsapástól erdő életveszélyes sebesüléssel vérébefagyva, eszméletlen állapotban találtak. A legényt alában éjféli kor orozva támadtak meg. A tettest állítólag Schweighard Marton nős, több gyermek atyja, követte el szerelmenfellesből. A faluban ugyanis azt beszélik, hogy a legény viszonyt folytatott Schweighardnéval. A csendőrök beszállítottak Schweighardot a móri járásbíróshoz, a hol előzetes letartóztatásba helyezték. A vizsgálat tovább folyik.

— **Elfogott betörő.** Még a múlt hó folyamán történt, hogy Malerna Pál kisláng pusztai lakosnál betörök jartak, akik mintegy 100 koronát vittek el magukkal. A csendőrség megindította az eljárást és a hosszas nyomozásnak meg is lett az eredménye, mert a betörök egyikét Horváth Géza ottani asztalosmester Martek Sándor nevű 17 éves tanonca szénkőjében sikerült elfogni. Martek tarsait is megnevezte Tóth Maté 22 éves asztalossegédet, aki azonban már előzőleg kilépett Horváth Géza műhelyéből és jelenleg ismeretlen helyen tartózkodik. Martek Sándort behozták a helybeli kir. ügyészség fogházába, Tóth Maté ellen pedig korözvényt becsátottak ki.

— **Kínai közmondások.** A nép önmagát jellemzi költséivel, de közmon.ásaival is. A magyar peldaszó velős rövidsége hü tükre népünk józan gondolkodásának, szűkszavú beszédmódjának, néha felsőséges humorának. Az alább közölt

kinai bölcs mondások arra vallanak, hogy a mennyei birodalmat és üzs és éles nyelvű nép lakja, a melynek szatirája mar és nyila biztosan talál.

A pénz jó szolgál, de veszedelmes gazda. Hatalmas istennek kövér a papja. Jobb a jó szomszéd a messze rokonnál. A ki kölcsönt kér, hogy építsen, az épít, hogy eladja.

Még az uralkodónak is van szegény rokona. Két jó ember van: az egyik már meghalt, a másik még meg se született.

Társaságban a férfiak meghallgatják, az asszonyok megnézik egymást.

Mielőtt lakást bérelsz, tudd meg, milyen a szomszéd.

Okos férfi ritkán szép, szép asszony ritkán okos.

— **Támadás az országon.** Mintha a régi betyárvilág elevenedne fel újból, ha az ember a székesfehérvári vasárnapi verekedéseket, támadásokat és utonállásokat nézi. Legalább ezt a szint viseli magán az alábbi eset. Weisz János Fazekas-utcai kályhás-mester, feleségével, segédjével Linch Edével, cselédjével Pap Lidiával, Gál András lovasberényi vámos társaságát a vasárnap este hazafelé igyekezett a szőlőhegyről. A lovas, berényi uton a sárgaföldes gödröknél egy kocsi-amenyén négy részeg földmivestlegény ült, egyenesen nekik tartott. A kocsinál szándéka tisztán kivehető volt, hogy Weiszéket az árokba szorítsák. A kocsi már egész közel volt hozzájuk, amikor Linek Ede, hogy egy esetleges veszedelmet elkerüljenek, kezével félrenyomta az egyik ló fejét, hogy a kocsi más irányba terelje. Linek ezen tettere a kocsin ülő részegek leugráltak és éktelen káromkodások között előbb Lineket, majd pedig Pap Lidia cselédnőjét agyafafőbe verték. Gál András egy köprizmára dobták, Weisz János kezéből kicsavarták botját és azt a kezefején törték el. Weiszné, aki összetett kézzel könyörgött irgalomért, nem bántották a nekiradult bögöcsök. A gyalázatos tett után, mint akik legjobban végeztek dolgukat, újból kocsira ültek és elhajtottak. Ez esetet bejelentették a rendőrségnek és a vakmerő utonállók csakhamar kézrekerültek Molnár János (Kertalja 54.) Majzer Imre (Öreg utca 22.) Penc József (Öreg 35.) és Liszi József (Malom-utca 22.) földmivestlegények személyében. Az országoti támadók azzal védekeznek, hogy részegek voltak. De hát ez nem mentség! Az ügy utonállás és testisértés címén a bíróság elé kerül.

— **Statistika az emberiségről.** Egy türelmes angol számítása szerint a földkerékség egy millió 650 millió embere közül évente meghal 3303033. A világon 3064 nyelvet beszélnek és több mint 1000 különböző vallásfetekezet létezik. A férfiak majdnem ugyanannyian vannak, mint a nők, az átlagos élettartam pedig harminchárom év. Az emberiségnek egy negyed része a 14-ik életév elérése előtt hal meg. Minden ezer személyre csak egy esik olyan, aki a századik életévét eléri: száz közül csak hat éri el a 65 éves kort s 1000 közül csak egy lesz 80 éves. Ha elfogadjuk a statisztikusok ama valószínű állítását, hogy évente a földön 3303033 ember hal meg, akkor ebből minden napra átlag 91874 személy, minden órára 3750, minden percre 60 és minden másodpercre egy halott jut.

— **Rablás Pákozdon.** A helybeli rendőrség hortónéből csak tegnap délután szabadultak Zsvikovicz Sandor, Moró Ferenc és Balazs József csavargó pékségedek, akik azért voltak fogva, mert erős volt a gyamu ellenük, hogy a Tógl és Neubarth féle betörési kísérleteknek ők voltak a tettesei. A három jómádár Budapest felé vette útját, de Pákozdon megállapodtak, ahol egy nagyobb stílusú rablást követett el. Ma hajnali 1 órakor beállítottak Moór Mihály pék-mester pákozdi sütődjébe és kérték a sütéssel foglalkozó gazdát, hogy a hideglet megdermedt tagjaikat felmelegíthessék. Egy darabig elbeszélgettek, majd egyikük által adott jelre Moóra vetették magukat, megkötözték és revolvert szegezve mellének, kényszerítették, hogy pénzt átadja. Moór 140 koronát adott át a rablóknak, de ezek ezzel nem voltak megelégedve, hanem felköltötték Moór feleségét is és ettől is elvették a még nála levő 30 koronát azután elmenekültek. A csendőrök keresik őket.

— **Tolvaj leányok.** Decsi Böske és Hauptmann Anna a Krausz Veronka féle dohánytözsde alkalmazottjai rendszeresen lopták gazdájukat, míg végre tegnap tettenérték őket. Feljelentették a rendőrségen.

Magas jutalék kereshető. Egyes aquisitőrök előleget kapnak. Új és különleges. (Nem biztosítás, könnyű részletsors-jegy stb.) Ajánlatok „K. 250” alatt Fischer J. D. hirdetési irodájába Budapest, Gerlócya-utca 1. intézrődök.

— **Lobukott a padlásról.** Szivtelen ember gyermeke volt a 4 éves kis Berényi Gizella, akit szülői mint csecsemőt hagytak el. Az országos lencséház azután kiadta a kis gyermeket Gertner Józsefné lovasberényi asszonyhoz nevelésre. Gertnerné, mint a saját gyermekét szerette az apátlan anyátlan apróságot. A napokban a kis leány testvére után felmászott a padlásra és a létra legfelső fokáról lebukott a mélybe. Berényi Gizella az esés következtében agyrázkódást kapott és néhány napi szenvedés után meghalt.

— **Megdobált vonat.** A déli vasutnak Polgárdiról Székesfehérvár felé tartó vonatát szombaton éjjel eddig ismeretlen tettesek Polgárdi közelében kövel megdobálták, miáltal több ablakát bezuhták. A vasutársaság megkeresésére a csendőrök kutatják a tettesek kilitét.

— **Nem sikerült betörések.** Folyó hó 12. és 13-ika közötti éjjelen két helyen is próbáltak szerencsét eddig ismeretlen betörők. Tögl Gyula városháztéri fűszerüzletét és Neubarth Ignác Nádor utcai ékszerész boltját kísérelték meg feltörni. Az utóbbi helyen Pollák Rezső kereskedősegéd, aki a házban lakik szüleinél látta is az egyik betörőt, de nem mert vele szóba állani. A rendőrség megindította a nyomozást és eddig három gyanú alakot, névszerint Sivkovics Sándor, Moró Ferenc és Bársi József helynélküli csavargó péksegédek tartóztatta le, akikre erős a gyanu, hogy részük van a betörési kísérletekben. A három jómadar albijét sem tudja igazolni. Jelenleg a rendőrség foglyai. A vizsgálat tovább folyik.

— **Csendélet Kislágon.** Golobár Gyula balatonfüredi és Takáts István kislángi illetőségű legények hangos nótaszóval tértek be a napokban Szabó Ferenc kislángi lakos korcsmájába és bort kértek. A korcsmáros megtagadta a borosfeju emberek kérelmét, mire ezek Szabóra és feleségére támadtak és mindkettőjüket alaposan elverték. A garázda legényeket feljelentették a helybeli kir. ügyészségnél.

13414|1005.

Árlejtési hirdetmény.

Székesfehérvár szab. kir. város a Kossuth-utcában e végre kijelölt helyen és telken egy pénzügyigazgatósági épület és tartozékainak a városi közgyűlésnek 1905. évi ápril. hó 6-án 81|5306. sz. a. hozott határozatával elfogadott és a m. kir. kereskedelemügyi Minister által 53372|1005 szám alatt tárgyalt 6 db. terv, egy költségvetés, egy általános és egy műszaki feltételek szerint, illetve az azokban kitüntetett minőségű hazai anyagokból, valamint azokban kitett méretekhez képest és ott leirt módon mégis a m. kir. belügyminiszternek 100.660|II. b. 905. sz. a. kelt leiratának 1—10 pontjában foglalt észrevételek figyelembe vételével mellett elkészítését vállalkozás útján eszközözi.

A zárt ajánlatok beadására 1905. évi október hó 27-ik napjának délelőtti 10 óráját tűzöm ki.

A zárt ajánlat mintája a következő: „En alulírott a székesfehérvári Kossuth-utcában e végre kijelölt és általam ismert helyen és telken a Székesfehérvár szab. kir. város által építeni határozott egy pénzügyigazgatósági épület és tartozékai megépítésénél és teljes elkészítésénél előforduló összes munkálatokat és ahhoz tartozó anyag beszerzéseket és szállításokat, miként azok a meglevő és általam betekintett építési okmányokban, nevezetesen hat db. építési tervben, költségvetésben egy általános és egy műszaki feltételekben kitüntetve vannak, illetőleg az építési bizottság későbbi rendelkezései szerint szükségessé vallandának, a velem közölt költségvetés

minden egyes tételénél kitett egységi árákból azaz: száztöli engedés, felül-fizetés mellett elvállalom, egyuttal kijelentem, miszerint az ezen munka teljesítésére vonatkozólag Székesfehérvár szab. kir. város közgyűlésének 1905. évi ápril. hó 6-án 81|5306. sz. a. kelt határozatával megállapított feltételeket ismerem és azokat magamra nézve kötelezőknek kijelentem.

A kívánt bánatpénz fejében 9400 koronát, szóval kilencezernégy száz koronát készpénzben következő értékpapirokban „Székesfehérvár szab. kir. város pénztárába napló szám alatt letettem.”

Kivülről:

„Ajánlat a székesfehérvári pénzügyigazgatósági épület és tartozékainak elkészítésénél előforduló összes munkálatokra.”

A költségvetési ár 186818 korona 92 fillér, az épület átadási határideje pedig 1906. évi nov. hó 1-je.

(Csak oly zártajánlatok vetetnek figyelembe, melyek a munkálatok teljesítésére iparhatósági jogosultsággal bíró vállalkozótól származnak. — 9400 korona bánatpénznek vagy helybeli takarékpénztári, illetve bank-betéti könyvecskében, vagy a benyújtást megelőző napi budapesti tőzsdei árfolyam szerint számítandó óvadékképes értékpapirokban a városi pénztárba történt letétele által biztosítva vannak és a közölt minta szerint szerkesztve és jól lepecsételve a zártajánlatok benyújtására kitűzött határnapnak délelőtti 10 órájáig Székesfehérvár szab. kir. város iktató hivatalnak benyujtatnak.)

A Say Ferenc helybeli építész által készített tervek, költségvetések, valamint a műszaki és egyéb zártajánlati feltételek a városi mérnöki hivatalban (Szógyény-Marich-utcában) a hivatalos órák alatt bármikor betekintheők s egyéb felvilágosítások nyerhetők.

Székesfehérvár 1905. évi október hó 10. én.

Polczer Péter s. k.,
gazdasági tanácsos.

13614|1905.

Pót-hirdetmény.

Székesfehérvár szab. kir. város által építendő pénzügyigazgatósági palota és tartozékairól készített 13414|905. számú „árverési hirdetményben” az elkészítés határideje 1906. évi November hó 1-jeje, a zárt ajánlati feltételeknek megfelelőleg 1906. évi október hó 15-re helyesbítették.

A fentebbi számú árverési hirdetmény egyéb részleteiben változatlan.

Székesfehérvárott, 1905 október 13.

Polczer Péter s. k.,
gazd. tanácsos.

Zártajánlati hirdetmény.

Székesfehérvár szab. kir. város agg-és szegényügyi bizottsága felhívja mind-azokat, kik az agg-ek, szegények, foglyok és toloncok élelmezéséhez a szükséges nyersanyagot, vagy kenyeret 1906. évi január hó 1-től 1906. évi december hó 31-ig szállítani kívánják, hogy az alább jelzett biztosítéki összeggel ellátott zártajánlatukat f. évi október 20. án d. e. 10 órájáig annál is inkább adják be, mert a később beadott ajánlatok figyelembe vételni nem fognak.

A nyersanyag szállításához 200 kor. a kenyér szállításához 100 korona biztosíték szükséges.

A föltételek a hivatalos órák alatt a jegyzői hivatalba betekintheők.

A benyújtott zárt ajánlatok fölött a városi tanács legközelebbi ülésében végérvényesen határoz.

Székesfehérvár, 1905. október 16-án.

Lipczer Lajos K. Horváth István s. k.
jegyző. elnök.

Művirág és száritott virág

sirkoszorúk

kiállítása.

Óriási választék, ~~=====~~
bámulatos olcsó árak!

Külön sirkoszorú raktár:

Szt. Imre- és Iskola-utca sarok

(a volt Szerdahelyi-féle
mészárszék helyisége) és

Nádor-utca 2. sz.

Knazovitzky Bélánál

Székesfehérvár.

Bérbeadás.

Méltóságos Zichy János gróf ur tulajdonát képező nagylángi és táci korcsmák 1906. év január 1-től hat egymásután következő évre bérbe adatnak. A nagylángi korcsma bérlet 12 magyar hold szántófölddel és 6 db. marhalegeltetéssel, a táci pedig vámszedési joggal jár. Bérbe szándékozók írásbeli ajánlataikat 1905. év november 1-ig nyujtsák be a lángi uradalom központi felügyelői hivatalához Nagylángon.